

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: III. nižjeavstrijski katoliški shod. — Naše ljudsko šolstvo. — Naše kričeče razmere. — Kritikujoči glasovi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Parte.

III. nižjeavstrijski katoliški shod.

Dne 10. in 11. maja je zboroval na Dunaju III. katoliški shod za nižjeavstrijsko. Shod se je vršil popolnoma v tistem žanru, kakor se sploh vrše taki shodi po širnem svetu. Duhovniki v pretežni večini, nekaj zaradi svoje tradicionalne pobožnosti znanih aristokratij in aristokratov, večje število „zavednega“ proletarijata a la kranjskih katoličanov in nekaj politične karijere žejnih korifej (Lichtenstein & Comp.)

Ta shod nas bi sicer ne zanimal čisto nič, da se ni izkazalo na njem ono, kar zahtevajo na vseh svojih shodih internacijonalni klerikalci, prav tipično. Stremljenje klerikalcev viškuje v zahtevi, da dobodi njih stranka v vseh javnih zastopih ali relativno večino ali pa tako manjšino, ki bo onemogočevala vsako pozitivno delo.

Predlogi, ki so se sprejeli na imenovanem shodu v šolski sekciji — kar se ljudskega šolstva tiče — so sledeči:

1.) Die Normen über die Zusammensetzung der Bezirksschulbehörde seien dahin abzuändern, daß als Vertreter der katholischen Kirche in derselben zwei katholische Geistliche bestellt werden, deren Ernennung dem zuständigen Bischof obliegt. Desgleichen sei die Landesverwaltung im Bezirksschulrat durch zwei vom Landesausschuss in dieselben zu entsendenden Mitglieder zu repräsentieren.

2.) In den Landesschulrat seien als Vertreter der katholischen Kirche drei katholische Geistliche von den Landesbischöfen zu entsenden.

3.) Die Aufsicht über den Religionsunterricht und die Bestimmung der religiösen Übungen seien ausschliesslich den kirchlichen Behörden anzuvertrauen.

In kot slepilo ali kot izenačenje prelepih svojih zahtev je sklenil ta shod, da naj se učiteljstvu zvišajo plače.

Okrajni šolski svet obstaja po sedanjih zakonih iz tehle funkcijonarjev:

a) okrajnega glavarja kot predsednika;

b) iz zastopnikov učiteljstva, in sicer: dva voli okrajna učiteljska konferencija. Ako pa je v dotičnem okraju ena ali sta dve meščanski šoli, sta dotična dva ravnatelja člana okrajnega šolskega sveta. Ako je pa v onem okraju več meščanskih šol, postaneta člana okrajnega šolskega sveta ona dva ravnatelja, ki jih volijo vsi dotični ravnatelji. Ako je pa v tem okraju kako učiteljišče, realka ali gimnazija, tedaj so ravnatelji teh šol tudi člani okraj. šol. sveta;

c) iz od vlade imenovanih zastopnikov onih veroizpovedovanj, ki štejejo v okraju nad 500 duš;

d) iz članov, katere volijo župani dotičnega okraja. Število sicer določi deželni šolski svet, a to število pa mora dosežati absolutno večino vseh članov okrajnega šolskega sveta. — (Zastopniki pod b) in d) imajo tudi ravno toliko voljenih namestnikov.)

V okrajnih šolskih svetih v mestih z lastnim statutom pa so:

a) župan, predsednik.

b) od župana imenovani poročevalec v ekonomičnih in administrativnih zadevah. Potrdi ga vlada.

c) 7 zastopnikov učiteljstva. 3 volijo ravnatelji in učitelji meščanskih šol, a 3 ljudskošolski učitelji mesta Dunaja, enega pa volijo ostala mesta dotičnega okraja;

d) 3 člane mesta Dunaja: eden je imenovan od deželnega šolskega sveta izmed ravnateljev in učiteljev pripravnic in dva izmed učiteljstva ostalih kategorij šol;

e) na Dunaju imenuje vlada 3 cerkvene zastopnike, in sicer po enega rimsko-katoliške, protestantske in izrealitske cerkve;

d) zastopniki občinskih zastopov. Določi jih sicer deželni šolski svet, a število le-teh mora presegati absolutno večino vseh članov.

Iz ravnokar očitnega zakona je razvidno, da imenuje cerkvene zastopnike sedaj še vedno vlada, in sicer po enega vsake kategorije dotične verske sekte. No, da si je vlada vedno le izbirala take može, ki so ji bili kolikor toliko prijazni, je umljivo, ako pa sedaj pride shod z zahtevo na dan, da imej pravico izbrati cerkvene zastopnike, in sicer mesto enega, kar dva — edino le škof, tedaj je pričakovati, da si izbere le-ta najhuje „peteline“. Samo ob sebi je pa umljivo, da bo deželni odbor nižjeavstrijski svojim zastopnikom tudi imenoval le zgolj „učiteljstvu naklonjene“ može.

Ako pa si ogledamo sestavo okraj. šolskega sveta natančneje in ako poznamo natančneje večino občinskih zastopov nižjeavstrijske vojvodine, tedaj si lahko na prste seštejemo, kje bi bila potem vedno le večina okraj. šol. sveta. Klerikalci dobe s tem skoro v vseh teh zastopih neomejeno oblast in to je njih končni smoter, ker potem bi se ravnali po besedah znanega učitelježreca dr. Gessmanna, da se mora učiteljstvo dajati na krajše verige.

Ista usoda zadene po najnovejši želji „navdušenih“ učiteljskih prijateljev — deželni šolski svet.

Le-ta obstoja iz teh-le prisednikov:

- a) deželnega predsednika;
- b) štirih zastopnikov, od deželnega odbora imenovanih;
- c) enega poročevalca v ekon. in administr. zadevah;
- d) dežel. šol. nadzornikov;
- e) 3 cerkvenih zastopnikov, in sicer rimsko-katoliške, protestantske in izraelitske cerkve;
- f) 3 zastopnikov, voljenih od dunajskega obč. sveta,
- g) 3 imenovanih zastopnikov učiteljstva.

Ako pa stopi sedaj v veljavo zahteva, da imej rimsko-katoliška cerkev mesto sub e) navedenega le 1 člana, kar tri od škofov imenovane članke — je večina vedno le v rokah klerikalcev, zakaj člani, navedeni pod b) in f) so že tako in tako navdušeni klerikalci in sedaj pa še 3 zastopniki rimsko-katoliške cerkve, je tu potem število 10 — ki vedno odločuje v korist klerikalcem. In to je, kar žele dobiti v svojo pest naši ljubi klerikalni prijatelji. — Prepričani smo pa trdno, da se jim ne posreči ta črna nakana nikdar, zakaj naša vlada ne bo tako kratkovidna, da bi kdaj predložila v najvišje potrjenje tak zakon, po katerem tako vroče hrepeni ves veseljni klerikalni tabor.

Nikakor pa ni tudi napačna misel, da odločuj pri krščanskem nauku, kakor tudi o verskih vajah edino le cerkvena oblast. Tu nastane potem država v državi. In čudno! Cerkev zahteva vedno in vedno, šola bodi podrejena v vseh stvareh edino le cerkveni avtoriteti, duhovščina imej povsod prvo besedo, akoravno ne prispeva niti vinarja za šolske potrebsčine — a delovanje duhovščine v šolah bodi pa popolnoma „vogelfrei“. — To je prava ligurijanska logika.

Ravno tako je imenitna zahteva III. katoliškega nižjeavstrijskega shoda po izboljšanju učit. plač. Res ne vemo, kako so prišli ti možje do te resolucije. Saj so možje, ki so fungirali na tem shodu, omnipotentni v nižjeavstrijskem deželnem zboru. Ako bi jim bilo resno pri sreč. zvišanje učiteljskih plač, bi stopili pred deželni zbor z izdelanim načrtom in tam rekli: To je naše delo — in III. katoliški shod bi dal samo svoj škofov blagoslov — pa mirna Bosna! Edina škoda pri tej komediji je ta, da molči zgodovina, ako so si nižjeavstrijski klerikalci vzeli za zgled našega genijalnega dr. 5000 — ali so mogoče v ceni poskočili na svetopisemsko znano število 10.000. —

Naše ljudsko šolstvo.

(Konec.)

Oglejmo si še stroške za šolo. Naša dežela plačuje za vsakega šoloobveznega otroka 13.4 K. Samo Istra in Galicija plačujeta manj t. j. 10 kron. Vse druge dežele plačujejo več in Dolenja Avstrija še celo 31.6 K več. Seveda so nekatera bogateja, a vendar se lahko reče, da nismo mi najubožnejši. Če naše ljudstvo po nekaterih farah plačuje ogromen cerkven davek, če računajo siromaku navaden pogreb 24 K mesto 9 K, a se proti temu ne upa ziniti, tedaj bi tudi še za svoje šole, ki so mu živ kapital, zmogel nekaj kron vsako leto. Tisto tarnanje na eni strani in tista popustljivost na drugi mora imeti slabe posledice za konkurenčno sposobnost našega ljudstva. Zakaj po nekaterih občinah zmorejo po 90 in še več % naklade za popravke cerkve, a v drugih pa imajo vse naklade komaj 10—12%, pa jih vendar gosposke ne silijo, da bi si uredile svoje šole? Naše mnenje je, da bi se morale

šolske gosposke ravnati po geslu: Kar mora biti, mora biti. Kaj bi hodili h kakim analfabetom po svete?! Pametne može za svet vprašati, pa izvesti zakon — to je prava pot.

Člankar v „Narodu“ pravi, da mu je simpatična sedanja sveža, nekoliko ostra sapica, ki pihlja iz deželne uprave. Nam bo ta ostra sapica tudi simpatična, ko bo začela pihljati tam, kjer je potrebna. A ta sapica pihlja danes proti učiteljstvu, ki je s svojim delovanjem ni zaslužilo. Kje in kdaj so pa merodajni krogi opozorili učiteljstvo na tisto metodo, katere niti ministrstvo ne predpisuje, a jo zdaj hočejo v šolo veksperimentirati? Vsaka reč mora imeti svoj čas, posebno če je čisto nova, ne pa da se hoče čez noč uvesti nekaj, kar niti splošno pripoznano ni. Ta „ostra sapica“ učiteljstvu neprijetno v ušesa reže in ga disgustira, ker si je ono v svesti, da je storilo do sedaj svojo dolžnost. In mi rečemo, da naj gospodje Boga zahvalijo, da je bilo učiteljstvo za tiste bore groše, ki jih plačo imenujete, tako vestno pri svojem delu.

Saj je iz tega članka jasno, da manjka na Kranjskem 268 šol. Kaj so temu krivi učitelji?

Na Kranjskem je 210 enorazrednic, t. j. 54%, prenapolnjenih z učenci s poldnevni poukom.

Kaj so temu učitelji krivi?

Na Kranjskem so učenci prikrajšani povprek za 700 šolskih dni. In to napako se hoče popraviti z „reformami“. Božične počitnice so se skrajšale za tri dni in par dni se je pridobilo v začetku in h koncu leta, t. j. na leto 5 dni in v osmih letih $8 \times 5 = 40$ dni. Velike počitnice se že baje tudi tresejo pred „reformami“, in če vzamejo še tistih 30 dni velikih počitnic, imajo v osmih letih $8 \times 30 = 240$ dni. Potem bi še povprek zmanjkalo 420 dni. Mi smo neizrečeno radovedni, s katerimi „reformami“ bodo teh 420 dni nadomestili. A vsega tega nedostatka niso krivi učitelji, pa jim vendar tista „ostra sapica“ zopet pripihlja okolo ušes. — Šolski obisk je pri nas resnično odvisen od učiteljeve individualitete in pa od dozorelosti otrok. Učitelj, ki ga imajo otroci radi, ima dober obisk. V višjih razredih, kjer že vedo otroci ceniti pouk, je tudi obisk dober. Učitelji torej z dobrim poukom in pametno vzgojo store kolikor mogoče za dober obisk šole. A kaj pa store drugi faktorji? Po-vedali smo že, da se dobe krajni šolski sveti, ki kar 10 let ne stavijo nobenega kazenskega nasveta glede šolskih zamud, kje pa so druge šolske gosposke, da ne opozorijo krajnih šolskih svetov na njihovo zakonito dolžnost! Če učitelj pri krajnem šolskem svetu stavi nasvet, da se ta ali oni nemarnež kaznuje, takoj ga po fari „tajno“ in „javno“ raznašajo, da ljudi v „štrafengo spravljajo“. Če bere pa učitelj (Bog mu grehe odpusti!) še celo „Narod“, tedaj ga pa kar na indeks denejo in lažejo o njem in ga obrekujejo, kar se da. Da, celo ljudi šuntajo javno, naj k takemu učitelju ne pošiljajo svojih otrok v šolo. In kaj se je v takih in enakih slučajih zgodilo v obrambo učitelja, v obrambo šole? Priznamo, da nam niso še vse dobre „reformne“ znane, ki jih pihlja „ostra sapica“ v naše šolstvo, in zato tudi ne vemo prav za noben slučaj, da bi bile ob taki gonji šolske gosposke preganjanega učitelja ščitile.

Tu bi bila pač na mestu „ostra sapica“, ki bi lažnjive jezike temeljito okrajšala in varovala avtoriteto šole in učitelja. — Učitelji torej žesedaj delajo, kolikor se da, za dober obisk šole in se žrtvujejo za njo. A če se jim bo jemalo proste dni, ne

bodo mogli ne fizično ne psihično izhajati, posebnost še ob teh plačah; potem bodo postali apatični, in šola bo opravljana tako, kakor jo more opravljati na duši in telesu izmučen siromak, dokler se ne sesede. Pustite učitelju dovolj počitka, dajte mu pošteno plačo in zahtevajte od njega toliko, kar more z otroki od 6—14 leta storiti v danih in od vas urejenih razmerah, potem pa bo učitelj z veseljem delal in vzgajal ljudstvo, ki bo zmožno doma dovolj kruha služiti. Če boste pa učiteljem jemali počitnice in jih kaznovali, kadar bodo sami ali pa njihovi otroci bolni, da bodo potem ob četrtkih morali nadomeščati zamujene dni, katere so bilikontumacirani,*) če jih boste preoblagali s takim formalnim delom, kiga šolska praksa ne more potrditi in jih boste papustili še pri tej bori plači, tedaj bo pa vsak količkaj sposoben mladenič gledal, da dobi kjerkoli lažji in boljši kruh. Potem pa našel ljudstvo ne bo le nezmožno vzdržati konkurence svojimi sosedi, nego niti za težko delo ne bo, ker se bo pobabilo in prišlo ob vso duševno energijo ter se poizgubilo brez sledu!

Po „Slov. Narodu“.

Naše kričeče razmere.

(Konec.)

Imeniten, bogat, jako prijazen ter učiteljstvu jako vdan gospod (ime opustimo, ker še živi), je napravil nekdanj na kmetih gostijo s plesom. Povabljeni so bili razen uradnikov od blizu in daleč tudi večji posestniki iz okolice ter poštni opravitelji in opraviteljice. Izmed učiteljev je bil sposoben za to slavnost eden sam. Na licu mesta in v okolici je bilo več marljivih, zglednih in zaslužnih učiteljev, a povabljen je bil kot njih zastopnik samo eden, a ta je bil junak. Šel je in odzval se povabilu, odložil površnik, gledal okolo sebe, opazoval vse došle goste, ko se je pa razvila zabava, je oblekel svoj površnik ter se pripravljaj na odhod. Ko so ga drugi začudeni vprašali, čemu tako hitro odhaja, je rekel: „Mislil sem, da bodo tukaj navzoči tudi moji gg. tovariši in tovarišice, a ker ti niso bili povabljeni, se ne čutim tudi jaz sposobnega, biti v tej odlični družbi.“ Odšel je in prav je storil! Tako spoštuje odlična gospoda naš stan, in tako je rešil ta učitelj čast svojih nepovabljenih tovarišev. Kdo drugi bi si štel to v veliko čast, da je on sam našel milost biti v taki odlični družbi — in koliko je med nami takih petelinov! Sramujejo se nas, mi naj bomo pa ponosni, da smemo z njimi občevati! — Imamo tudi prave prijatelje šole in učiteljstva, a teh je žali Bog le malo. Naše dobro pa preprosto in nevedno ljudstvo nas jako pomiluje zaradi našega trudapolnega dela. Kolikokrat se sliši govoriti: „Jaz bi že ne bil za učitelja, bilo bi me same jeze konec. Doma imam po dva, tri paglavce, pa jih ne morem ugnati, kakšno jezo, križe in težave mora imeti šele učitelj v šoli, ko pride skupaj toliko otrok iz vse občine? Učiteljski stan je težak, denar v tej službi je krvavo zaslužen.“ Tako se pogovarja večkrat vpričo

nas naše ljudstvo. Ono torej priznava naše težave pri odgoji, a da bi nam šlo vedno in povsod na roko pri tem trudopolnem delu, o tem se ne more govoriti. Kadar se zahteva redno šolsko obiskovanje, zlasti o času silnega dela, kadar sledijo kazni za nemarno šolsko obiskovanja, ali kadar je deca v šoli kaznovana radi nemarnosti ali prestopkov, takrat se ne čuje več pomilovanja nad učiteljem, ampak kolne se ga, psuje, obrekuje na vse pretege, in to ponajvečkrat celo v vpričo otrok, vpričo učencev. Preden bo imelo naše kmetiško ljudstvo pravi pojem o odgoji in važnosti šole, bo preteklo še jako veliko vode. Ono sicer pripoznava važnost šolske omike, a ne more trpeti tega, da bi se mu jemala delavna moč pri delu. Vsemu temu je krivo samo uboštvo.

Navadni delavci imajo v novejšem času povsod izboljšane dneve in okrajšano delavno časno dobo. Delavstvo se je organizovalo ter je s prošnjami ali celo s štrajki prišlo do boljše blaginje. Delavnih moči jako primanjkuje zlasti na kmetih. Tudi kmet mora delavca veliko dražje plačevati kakor nekdanj. Naš kmet je pa v socialnem oziru velik siromak, ker je še nazadnjaškega duha. Kakor je delal njegov oče ali stari oče, tako hoče delati tudi on sedaj. Siromak ne ve, da so se časi popolnoma predrugačili. Ako hoče on ostati na površju, to je ako hoče dostojno živeti s kmetijstvom, mora začeti kmetovati in gospodariti času primerno. Učiti se mora in posnemati druge izurjene kmetovalce in živinorejce — napredovati mora. Za napredek vsake dežele, države ali posameznika je neobhodno potrebna naobrazba, in ta je šolska izobrazba. Šola ima torej lep, plemenit in svet poklic za izobrazbo ljudstva, napredka in blaginje. Neizobraženo ljudstvo ne more nikoli napredovati. Ako hočemo imeti izobražen narod, moramo imeti dobro urejene šole. Ker so pa dobro urejene šole nekaj dragega in težavnega, bi bila prva in sveta dolžnost države priskočiti na pomoč. Kmet, občina in dežela ne morejo biti vsem tem stroškom kos. Ako država najde toliko milijonov na leto za vzdrževanje vojaštva, bi lahko priskočila tudi šolam v pomoč — žal, da je ta pri nas v tem oziru gluha, zato pa propadamo v socialnem oziru čedalje globokeje.

Nove šolske uredbe nam dajejo podvojno delo, in naše ljudstvo priznava naše trudopolno delovanje. Delavci zahtevajo povsod boljše plače. Vsem stanovom so se uredile plače, da jim je mogoče živeti stanu primerno, le eden je, za katerega se nihče ne zmeni — in ta je naš učiteljski stan. Rekli smo tudi, da je ljudska blaginja odvisna od dobro urejene šole. V dobro urejeni šoli je pa trudapolno delo. Kako se pa pri nas plačuje to trudapolno delo? S tem, da „ljubljenec“ naroda pravi: „Naše šole so prokletstvo za naš narod“, da se učiteljstvo obrekuje po javnih organih pri vsaki priliki, ker je napredno, značajno in neupogljivo. Vnebovpijoč greh je delavcem trgati zaslužen plačilo. Učitelji smo delavci na polju prosvete, zato zahtevamo, da nam ne trgate težkozasluženega plačila! Dajte nam, kar nam pripada po božjem in človeškem zakonu, dajte nam kruha, da ne bomo stradali pri tem važnem in težkem delu mi, naše žene in otroci!

M. Pintarjev.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

*) Opomba: Kdaj bo pa učitelj nadomestil zamujeno šolo, če četrtki ne bi zadostovali? Morebiti ob nedeljah? V velikih počitnicah?

Kritikujoči glasovi.

„Slovenec“ je in ostane vzor pravega prijatelja učiteljstva. To ostane pribito! Ker smo mi v predzadnji številki brez pardona udarili po dr. Šusteršiču zaradi njegovega govora dne 19. pret. mes. v „Katoliškem domu“, kjer je tako famozno reševal naše gmotno stanje, je bil „Slovenec“ tako prijazen, da je v svoji 106. št. z dne 11. pret. m. poročal o Šusteršičevem shodu, ki ga je imel na Igu pri Ljubljani in kjer je mož udaril po nas. Ker nečemo svojim čitateljem vzkratiti nobenega veselja, zato jim podajamo dotični odstavek „Slovenčevega“ poročila. Seveda nas navdaja upanje, da bodo naši čitatelji z nami vred preboleli rane Šusteršičevega strupa in da se bo v njih še bolj utrnilo prepričanje, da se klerikalci s svojim generalom na čelu kar tope od same ljubezni do nas. Čujmo torej!

„Glede zvišanja učiteljskih plač je zavzel govornik isto stališče, kakor na zadnjem svojem shodu v „Katoliškem domu“, da namreč ni za to, da bi se radi tega povisale deželne naklade, ampak naj se po vsej Avstriji vpelje v ta namen davek na višje uradniške plače in na dohodke nad 5000 kron.

To stališče dr. Šusteršičevo je edino pravilno in res čudimo se, da pride „Učiteljski Tovariš“ do tega, da sicer ne ponatisne celotne dr. Šusteršičeve izjave, da pa vendar trdi, da se s tem dr. Šusteršič dela norca iz učiteljev. Norca se delajo iz učiteljev tisti, ki jim obljubujejo stvari, ki se izvršiti ne morejo, in mislimo, da bi pač ravno učitelji morali biti za to, da se obremene tisti, ki to lahko utrpel in ki ne nosijo doslej nobenih težkih obdačenj. „Učiteljski Tovariš“ se posebno zaletuje v dr. Šusteršičev izrek: „Učiteljem naj se zboljšajo plače, ana račun premožnih stanov, in ti premožni stanovi naj bodo toliko vestni, da sami izjavijo, da prostovoljno plačajo v ta namen doklade.“

„Učiteljski Tovariš“ pravi, da je ta izrek tako neumen, da se mu morajo smejati koze na paši; zavijajoč, da je dr. Šusteršič rekel, da morajo višji uradniki prostovoljno prispevati, se laže, da je dr. Šusteršič rekel, da noče na noben način izboljšati učiteljskih plač. Da se tisti višji krogi, ki se cede hinavščine do učiteljstva, ne bodo prostovoljno oglasili za plačevanje, je samo ob sebi umevno, in dr. Šusteršič je hotel ravno to dejansko prijateljstvo gotovih krogov do učiteljstva pokazati v goloti. Res čudimo se, da bi liberalno učiteljstvo tako rado naprtilo bremena ubogim kmetom, da pa dr. Šusteršičev predlog, naj se bremena nalože premožnim stanovom, označuje kot „fantalinsko predrznost“. To se vidi, kako hočejo nekateri liberalni voditelji učiteljstva učiteljstvo „imeti za osla“ in da oni zaslužijo za svojo aroganco, lažnjivost in zavijanje odkritosrčni „fej!“

Razume se, da so zborovalci tudi zgoraj označeno tozadevno dr. Šusteršičevo stališče soglasno odobrili in tudi njegovo izjavo, da bodo poslanci prej razbili deželni zbor, predno bi se kmetom naložila nova bremena. „Mi takoj zraven!“ so klicali kmetje, ki čutijo, da so jim že dosedanje naklade previsoke.“

In kaj se zgodi sedaj? To kar je umevno samo ob sebi: Šusteršič se je že menda izjavil, da bo prostovoljno plačeval doklade v izboljšanje naših plač. Enako se v kratkem izjavijo razni in mnogoštevilni župniki in škofje, tudi bogati Ižanci nas ne zabijo. Bliža se nam zlata doba. Hvala

zanjo političnemu glumaču Šusteršiču! „Slomškova zveza“ ga imenuje o Binkoštih svojim častnim članom. Enako z enakim!

* * *

„Napredak“ piše v 21. številki z dne 23. pret. mes.: Sijajna skupština kranjskoga učiteljstva, o kojoj je „Napredak“ pisao u 17. i 18. broju, po svoj prilici ne će uroditi plodom, kakvu smo se nadali. Vodja klerikalne stranke dr. Šusteršič kazao je na skupštini u katoličkom domu u Ljubljani dne 18. travna t. g. jasno o toj stvari. Da pak njegove riječi mnogo znače, to zna svatko, komu su poznate žalosne političke prilike u Kranjskoj; jer on je absolutni general, a svi su drugi članovi stranke manje više u njegovim rukama. Evo nešto iz njegova govora: „Načelnik Hribar izjavio je na skupštini, da valja povećati zemaljske poreze poradi povišice učiteljskih plaća. Protiv toga ja ustajem najodlučnije. Radije ćemo razbiti zemaljski sabor, nego li da pristanemo na takva što“. — „Učiteljske plaće neka se povećaju na račun imućnih staleža, ti staleži neka budu tako svijesni, pa neka izjave, da će dragovoljno prilagati u to ime“.

O, sancta simplicitas! Radoznali smo, koliko i koji će od onih imućnih staleža pristati na taj glas. Bijedno učiteljstvo kranjsko, budeš li očekivalo dobrovoljnih priloga, ne ćeš imati čim ni da osoliš žlicu kaše.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz Ribnice. Po že objavljenem vzporedu napovedano zborovanje našega učiteljskega društva dne 7. pret. m. v Ribnici je bilo nepričakovano dobro obiskano (80% vseh članov), kar je društveni predsednik g. F. Gregorač v svojem presrčenem nagovoru z veseljem poudarjal. Izrekši iskreno zahvalo vsem sodelujočim pri lanskem izvrstno uspelem koncertu, prirejenem v čast našega g. nadzornika A. Jeršinovića, zlasti pa tovarišema Pavčiču in Tomšiču, prvemu kot izbornemu dirigentu, pianistu in komponistu, drugemu kot slavnostnemu govorniku — pove nadalje, zakaj se ni moglo sklicati tekom lanskega leta še enega zborovanja. Glavna vzroka sta: epidemična bolezen v službenem okraju in rodbini njegovi v času, ugodnem za sklicanje, ter nove odredbe c. kr. dež. šol. sveta, ki so učiteljstvu vzele vse proste četrteke od septembra do aprila.

Ko še vzemo od blagajničarice gospe Kobler-Fleš, da ima društvo 56 K 8 h naloženih, gotovine pa 4 K 87 h, torej imetja 60 K 95 h, nastopi tov. Jos. Zupančič kot predavatelj o praktičnem pouku po formalnih stopnjah ter merjenju in deljenju na nižji in srednji stopnji. Najprej pove, kaka živahnost je nastala v zadnjem času na ljudskošolskem polju, kako se bojujejo formalisti in antiformalisti, našteva njih formalne, oziroma didaktične stopnje in izjavi, da so pred vsem le tri stopnje (priprava, razvijanje novega gradiva in uporaba) velike praktične vrednosti in da „če bi pri slehernem predmetu jahali na petih formalnih stopnjah, ne bi obdelali niti tretjine predpisane tvarine. Le kjer se nam zdi potrebno, razdelimo snov na več stopenj, ker se že tako zahteva“.

Govorečemu na to podrobneje o vsaki stopnji posebej in pojasnjujočemu nazorno na šol. tabli iz slovnice, spisja, nazornega nauka, pisanja in računstva, kaj in kako naj se obravnava pri posameznih stopnjah — mu je sledilo učiteljstvo z veliko pozornostjo. Ne sicer dolgi, a toliko jedrateje sestavljeni govor je bil z živahno pohvalo sprejet.

Iz tega kakor tudi iz poznejšega razgovora, zlasti pa, ko je bil tajnikov predlog, da se naj v juniju zopet snidemo, z veseljem sprejet — je bilo spoznati, kaka želja navdaja

učiteljstvo po napredovanju in vglabljanju v svojo stroko. Dokaz temu je pa tudi izjava strokovnjaške osebe, ki je rekla, da je ponosna na slovensko učiteljstvo v tem okraju. In tako je prav. Delo bodi naše geslo! Kakor splošna civilizacija po širni zemlji naj se širi med teboj, slovensko učiteljstvo, zanimanje za vsa aktualna pedagoška in tudi druga javna vprašanja s proučevanjem strokovnih knjig, z udeležbo vsakojakih shodov, s poseti razstav, s pridnim izposojevanjem knjig iz okr. učit. knjižnice itd., četudi te pri tem prešinja bridko čuvstvo preziranja od odločilnih faktorjev, četudi ti sempatja veli vest: Preveč delaš za tako plačo — četudi se ti pri tem porosi oko, ali pa zaškrtnes z zobmi, kadar se domisliš absolutnega vladarja v klerikalni stranki in njegove za nas uničujoče izjave glede izboljšanja plač. Pokažimo, da imamo več srca za ljudstvo, za katero delamo, kot imajo voditelji ljudstva za nas.

Delegatom k „Zav.“ sta bila določena gg. F. Mlakar in St. Legat, njiju namestnikom g. K. Engelman ml. Odbor je bil izvoljen stari, ki se je kasneje sestavil tako-le: Št. Tomšič, predsednik (na željo dosed. predsednika), F. Gregorač, njega namestnik; F. Štefančič, tajnik; gospa Kobler-Fleš, blagajničarica; A. Cvar, odbornik.

—f—

Belokranjsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 14. majnika 1903 v šolskih prostorih v Črnomlju. Predsednik pozdravi vse navzoče, posebno še c. kr. okr. šol. nadzornika g. Ant. Jeršinič ter želi, da bi se v bodoče društveniki bolj zanimali za enaka zborovanja.

Tajnik poroča, da so se v minolem letu vršila tri zborovanja, na katerih se je razen drugega najbolj pretresovala točka, kako dostojno proslaviti 40letnico neumorno delavnega našega nadzornika g. A. Jeršiniča. Iz blagajnikovega poročila smo zvedeli, da je imelo društvo v minolem letu dohodkov K 294.20 in stroškov K 258.45, torej prebitka K 35.75. Račun se odobri in vzame na znanje.

Društvena pravila so se preosnovala po pravilih za kranjski šolski okraj. Potrebno se je ustavilo, oziroma črtalo.

Za „Zavezino“ zborovanje se volita delegatom: g. Leop. Morela in g. Franc Šetina. — Kot prispevek „Zavezi“ se dopolnje po 40 h od 30 članov. — Volitev novega društvenega odbora se preloži na uradno konferencijo, t. j. 15. julija 1903. Glede nabave nagrobnih spomenikov tovarišem predlaga gđc. Golob, naj bi se stavili primerno lepši kameniti. Z odobravanjem sprejeto!

Predsednik g. Šetina omenja, naj bi okr. učit. knjižnica naročila kaka 2 ali 3 nemške pedagoške časopise, kateri naj bi krožili od šole do šole. Sprejeto. Končno se je izrazila še želja, naj bi se zborovanja vršila pogostejše in naj bi bili društveniki bolj vneti za take blagodejne shode.

Štajersko.

Učit. društvo za celjski in laški okraj ima v nedeljo, dne 7. junija t. l. ob 11. v okoliški šoli celjski svoje redno zborovanje. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Petje. 3. Društvene zadeve in nasveti. 4. Poročanje o zadnjem glavnem zboru „Zaveze“ v Brežicah. 5. Iz šolske prakse. — Gg. pevci naj se zberó pol ure pred zborovanjem k skušnjji. — K obilni udeležbi vljudno vabi v imenu odbora:

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za gornjegrajski okraj je zborovalo dne 10. t. m. na prijaznem gričku Sv. Frančišek Ksaverij. Tako dobro obiskanega zborovanja že dolgo nismo imeli kot takrat. Neopravičena sta manjkala samo dva člana. Razen članov je prisostvovalo našemu sestanku tudi nekaj gostov, in sicer učiteljske soproge gospe Burdian, Dedič, Kelc, Kocbek ter učiteljica žen. roč. del gospica Wudler in gospica Ida Weiksl iz Ljubljane.

Po običajnem predsednikovem pozdravu, ki je bil poetično navdahnjen, se prečita zapisnik zadnjega zborovanja.

O novem obrazcu zapisnika šolskih zamud in obravnava istih. Poročal je nadučitelj g. Kocbek. Omenjal je nekaj splošnosti o sedanjih zapisnikih šol. zamud,

ki provzročajo mnogo pisarij in sitnostij, pa ne nudijo nobenega pravega pregleda. Razkazoval nam je obrazec, ki se rabi v mariborskem okrajnem glavarstvu in istega priporočal. Prečital ter razložil je tudi tozadevni ukaz mariborskega okr. šol. sveta.

Priporočal je sledeče stavke, ki so se tudi soglasno sprejeli:

1. Tiskovine zamud na šolah okr. glavarstva mariborskega imajo radi preglednosti in manj pisarenja prednost pred pri nas sedaj rabljenimi; zato naj bi se uvedle tudi na šolah celjskega okr. glavarstva.

2. Pri letošnji uradni konferenciji se stavi predlog v tem smislu.

3. Celjsko-laško in rogaško-šmarsko učiteljsko društvo se naprosi, da stavi enak predlog pri letošnji konferenciji omenjenega okoliša.

K tem trem stavkom še dostavi nadučitelj g. Praprotnik sledeči predlog, ki se tudi soglasno sprejme:

Okrožni zdravniki naj izdajajo za bolne otroke uradna izpričevala, oziroma brezplačna potrdila.

Debata je bila kaj živahna, ker so se razne zadeve, tikajoče se obravnave zamud, razpravljale in je več zborovalcev poseglo v razpravo. Referat in debata je trajala čez dve uri.

Nato je domači nadučitelj g. Terčak podaval: Domo-vinoslovna črtica o Sv. Frančišku.

Z velikim zanimanjem so zborovalci sledili njegovim izvajanjem o nastanku kraja, zidanju cerkve in šole ter o nekdanji znameniti božji poti tukaj, kamor so hodili od blizu in daleč romat ne le nižji sloji ljudstva, ampak tudi aristokrat iz najvišjih rodov — kar pričajo v cerkveni zakladnici shranjene dragocenosti in zlatnine.

Kot tretje predavanje je bilo na vzporedu: Šolska Matica, njene letošnje knjige in razširjanje istih med nami. Poročevalec g. Šijanec je po splošnih opazkah o potrebi tega književnega društva omenjal „Matični“ letošnji knjižni dar ter na podlagi števil dokazal, kako malo je še „Šolska Matica“ pri nas razširjena. — Končno se je predsednik zahvalil vsem govornikom za jedrnata poročila.

Delegatom za skupščino „Zaveze“ se soglasno imenujeta gg. Kocbek in Šijanec.

Vnel se je še — na predlog g. Praprotnika — razgovor o društvu „Samopomoč“, in se je sklenilo delati na to, da pristopijo vsi člani našega društva „Samopomoči“.

Prihodnje zborovanje je prvo nedeljo meseca junija na Rečici.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je zborovalo v nedeljo, dne 10. majnika t. l. popoldan v Šmarju ob izredno mnogoštevilni udeležbi. Kot gostje so bili navzoči: gospe soprogi tovarišev Kurbusa in Sekirnika, gđc. Ida Šumrova, gđc. tovarišica Matkova od Sv. Petra ter tovariš g. Korban iz Žetal. — Društvu se je prijavil kot nov član tovariš Ivan Piliš, nadučitelj pri Sv. Štefanu. — Podavala sta tovariša Brinar in Ferline. Prvi o preosnovi prirodopisnega pouka s pridejano učno sliko o detlu po biološki metodi, drugi pa o fizijologiji, utrujenosti in njenem pomenu za šolo in dom. (Opomba poročevalčeva. Podrobnosti o društvenih podavanjih naj bi se po mojem mnenju ne sprejemala v poročila za naš šolsko-politiški list. Pač pa naj bi se glavni stavki posameznih podavanj beležili v zborovniške zapisnike ter naj bi se svoječasno pošiljali sestavljalcu tem in tez za „Pedagoški letnik“.) — Društveni mešani zbor je tudi to pot nastopil ter vnovič poživil naše vesele nade, ki jih stavimo nanj. Ponavljale so se prejšnje pesmi ter vadili sta se dve novi. Le tako dalje, lepi uspehi se kmalu pokažejo. — Letos ima društvo svojo tridesetletnico, ki se praznuje na slovesen način. O tej zadevi se posvetuje društveni odbor ter stavi o priliki prihodnjega zborovanja svoje nasvete. — Za letošnjo glavno skupščino „Zaveze“ v Brežicah so se izvolili trije odposlanci in trije namestniki, katerih imena so se naznanila predsedništvu „Zaveze“. Vprašalna skrinjica: a) Zadnjič objavljeni odgovor glede na uvedbo Schreiner-Hubadove Či-

*) Naši poročevalci naj se blagovolijo ozirati na ta nasvet, ki se tudi mi strinjamo z njim. Uredn.

tanke, II. del, ni bil pravilen, ampak taista se ima uvesti samo na štirirazrednicah in več kot štirirazrednicah. b) Za šmarski okraj so uvedeni zvezki Kat. Söllner v Gradcu. c) Ako trgovci gratis-zvezke vkljub opominom še nadalje prodaja, se je obrniti na založnika s prošnjo, da naj gratis-zvezke pošilja direktno dotičnemu šol. vodstvu. Ako bi se na to prošnjo ne hotelo ozirati, je storiti korake, da se uvedejo zvezki drugega založnika. č) Okrajni šolski nadzornik nima pravice od učitelja zahtevati, da se pri pouku v računstvu mora držati metode po Močnikovem navodu, ampak dozdej je metoda še vedno prosta.

Na veselo in sveže ter zopet prav mnogoštevilno svidenje o priliki prihodnjega zborovanja, ki se vrši prvo nedeljo julija pri Sv. Križu tik Slatine!

Istra.

Zborovanje „Slovenskega učit. društva za koprski okraj“. Gospod urednik, gotovo bi ne vedeli v Vašem uredništvu, da še živimo učitelji v Istri, ako bi ne dobili tuptam kakšnega vabila tega ali onega učiteljskega društva k občenemu zboru. Mogoče, da mislite, da se nam godi predobro in da se zato držimo onega ne posebno poetičnega pregovora: „Sita vrana pozabi na lačno“. To ne drugo ni res, ker smo pokazali ob zborovanju našega društva na Kozini 14. maja, da še živimo. Bilo nas je mnogo, a vendar ne vsi. Dva imata v resnici do Kozine predaleč, a nekaterim je Bog pomagal, ker zjutraj je lil dež in sedaj imajo lep izgovor. No, pustimo to in oglejmo si zborovanje. Udeležba je bila dovoljna, ker radosti je moralo poskakovati srce, ko si ugledal med nami starosto Weišelna iz Hrušice, ki je služboval še pod staro komando, ko so učitelji privezovali svečam razne cvetice. O priliki nam lahko pojasni, kakšno službovanje je bilo tisti čas. V naši sredini smo videli tudi osivelega vzgojitelja učiteljev prof. Frankoviča in poleg njega mladega nadarjenega prof. Jakca ter poleg teh vrlega c. k. potovalnega kmetijskega učitelja Sancina, a truda se ni strašil tudi naš vztrajni Pribil. Ko vidiš take moze, da se zanimajo za učiteljske zadeve, da imajo srca za učiteljstvo, da z njim čutijo vse breme, ki ga teži, se čutiš tudi sam pokrepčanega in vnetega za svojo stvar. In res, pričeli in izvršili smo zborovanje z neko vneto, z nekim mladeniškim navdušenjem. Premnogokrat se je opazilo pri našem društvu, da so posebno mlajši učitelji hoteli skoraj kloniti duhom, pasti v neki indiferentizem, da bi jim bilo kmalu enako, godi se tako ali tako, a ta dan je prišlo tudi to: zbudilo se je obče zanimanje. Tovariši, le tako naprej na delo, ker le v delu je naša rešitev. Še črvček se bori za svoj obstanek, in zakaj bi se ne ljudski učitelj?

Predaleč sem zašel, ker moja naloga ni, Vam odkrivati svoje srce, pač pa poročati Vam o našem zborovanju. Dnevni red je bil dosti obširen, ker je obsegal 9 točk. Res je, da so bile točke navadne ob rednih zborih, a pri vsaki se je razvila debata, ne, debata ne smem reči, pač pa je vsaka točka porodila mnogo predlogov, ki so bili večinoma enoglasno potrjeni. Pri čitanju zapisnika prošlega izvanrednega občnega zbora je prišlo do sklepov glede natančnosti zapisnika, in med drugim se je sklenilo, da sta zapisnikarja obenem poročevalca stanovskim listom, tako zveste tudi Vi kaj več o našem delovanju. Lepo nam je poročal predsednik o delovanju odbora, ki se je raztezalo na izvršitvi sklepa zadnjega rednega občnega zbora glede penzijskega zakona, na pospeševanje izvršitve § 24. dež. šol. zakona iz leta 1901 in na zadovoljnost vseh smo slišali, da se odbor ni hotel puščati v razpravo o ustanovitvi deželnega učiteljskega društva, dokler ne uredijo nekatera društva svojih razmer do „Zaveze“, ker preživo čutimo njeno potrebo. To veselje nam je skazilo nekoliko naznanilo, ker ni dobil odbor odgovora na prošnjo do uredništva „Edinosti“, s katero je prosil, naj bi „Edinost“ prinašala poročila o sklepih našega dež. šol. sveta. Vsi italijanski listi donajajo taka poročila, a mi še odgovora nismo vredni!

Predsednik je po svojem poročilu pozdravil nove člane: Sancina, Seršona in Pečariča, kar nas je tudi razveselilo, ker dokler se bodo naše vrste množile, ne zamremo.

Blagajnik nam je dokazal s svojimi natančnimi računi, da je imelo društvo v pretečenem upravnem letu 22.85 kron prebitka, a izvoljeni pregledovalci Weišel, Bogatec in Debenjak so račune koj pregledali in odobrili.

Odpadlo je znanstveno predavanje o sušici, ker ni bilo poročevalca c. k. okrajnega zdravnika, in prešli smo k volitvi delegatov in odbora. Volitve so se vršile vse z vzklikom, ker zdelo se nam je škoda trati čas, saj smo bili vsi edini v misli, da nas naj pri „Zavezi“ v Brežicah zastopajo: Anžlovar, Pribil, Valentič in Šiško, a društvene zadeve naj vodi odbor, obstoječ sledeče: predsednik: Miroslav Anžlovar, učitelj v Boljuni, podpredsednik: Mijo Žagar, nadučitelj v Klancu, tajnik: Anton Urbančič, učitelj v Borštu, blagajnik: Štefan Šiško, učitelj na Hrpoljah, pevovodja Jožef Valentič, učitelj v Ricmanjih. S tem smo pogodili tudi to, da smo volili cel odbor ob železnični črti, kar jim olajšuje potovanja k sejam. Zamenjali smo nekatere odbornike, ne morem reči, z mlajšimi močmi, a upam, da smo jih nadomestili z izkušenejšimi.

Prešli smo na zadnjo točko k morebitnim predlogom in in nasvetom. Tu se je pokazalo, kaj vsakega tovariša teži in sprejeli so se predlogi glede stanovanj in šolskih sob, glede tiskovin in tudi glede sestave učiteljskega pravika za istrske učitelje, katerega prosimo, da nam objavite v cenjenem „Tovarišu“, ker bi se nam poseben natis ne izplačal. *)

Sklepov je mnogo in tehtnih, a krvavo potrebnih za naš obstanek, in odbor bo moral pridno delati, ako bo hotel, da požene vse mu naloženo delo na določeno mesto. Tovariši, še enkrat rečem, ne strašite se dela, ne klonite duhom, ker le v delu je naša rešitev; zatorej bodi tovariš mlad bodi star, nastopi z mladeniško čilostjo in vsi za enega, a tudi eden za vse. Priborili si bomo tem potem spretnost, ugled in samostojnost, da ne bomo pod jerobstvom, a gotovi bodemo, da si potem priborimo tudi boljše finančno stanje. Pokažimo, da pri nas ni potreba klica: „Vsi na krov“, pač pa vsak naj zna, da smo vedno vsi na krovu.

Predsednik je zaključil zborovanje s trikratnim „Živio“ pres. cesarju, na kar so se zborovalci navdušeno odzvali. In kaj bi se ne? Vsakemu je dobro znano, kakšen korak je naredilo šolstvo v napredku pod Njegovo vlado.

Brzobjavno smo še pozdravili ta dan zborujoči društvi v Jurdanjih in Batujah.

Po končanem zborovanju je vsakdo spoznal, da mu nekaj manjka; oglašal se je sitni želodec, pa saj ni čuda: bila je že 2. ura popoldne. Mnogokrat bi bilo bolje, da bi bil ta sitnež bolj tih pri učiteljstvu, vsaj tako mislijo nekateri gospodje, mogoče bi potem imeli kaj več srca za nas. No, ta dan smo ga pošteno potolažili pri skupnem obedu v gostilnici Ivana Šiško. Gostilničarja moram pohvaliti, postregel nam je prav dobro z jedjo in pijačo in kar je še najbolj za naše jetične mošnjčke, ni hotel imeti premnogo denarja za to. Radovednež bi utegnil še vprašati, koliko zborovalcev se je izneverilo pri obedu, a naj mu kmalo povem, da noben. Skupaj smo delali, skupaj smo se pokrepčali in se razvedrili ob mnogih napitnicah in lepem petju. Le prekmalu je prišla 6. ura, in večina se je morala podati na postajo, da jih odpelje železnica proti Trstu in dalje, da lahko drugi dan nadaljujejo svoje delo. Navdušenost se ni podela tudi v vlaku, in le težko smo se ločili na postajah, ko se je kateri poslovil, a nekateri so ostali še na Kozini in upam, da so ukrenili še marsikatero pametno.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“ ima v 5. številki to-le vsebino: 1. Fr. Hubad: Ad interim! II. — 2. V. Bežek: O formalnih in didaktičkih stopnjah in pa o razvijajoče-upodablajočem pouku. (Dalje). — 3. Dr. Jos. Tominšek: Slovn. povratno razmerje v šoli in vedi. (Dalje). — 4. Književno poročilo. (Novosti). — 5. Razgled. Pedagoški paberki.

*) Prav radi ustrezemo Vaši želji.

„Pedagoški letopis“. II. zvezek. Na svetlo daje „Slovenska Šolska Matica v Ljubljani“. Uredila H. Schreiner in V. Bežek. V Ljubljani. Natisnila Katoliška tiskarna. 1903. Tako se glasi popolni naslov prve knjige, ki nam jo je izdala za l. 1902 „Šolska Matica“. — Vsebina te 200 strani obseza joče knjige je: I. Pedagoško slovstvo: a) Nemščina kot drugi deželni jezik. (Dr. J. Bezjak). b) Grščina. (Dr. J. Tominšek). c) Računstvo. (L. Lavtar). č) Zemljepisje. (Fran Orožen). d) Prostoročno risanje. (Jožef Schmoranz) — II. Razprava. Kernova teorija o osebkju in povedku. (Dr. Jos. Bezjak). — III. Statistika ljudskih šol l. 1870., 1880. in 1890. (Po uradnih izveštjih c. kr. statističnega osrednjega urada sestavlja M. J. Nerat). — IV. Teme in teze pedagoških poročil pri društvenih in uradnih učit. skupščinah l. 1902. (Sestavlja Jak. Dimnik). — V. Poročilo o delovanju „Slov. Šolske Matice“ l. 1902. (Priobčil tajnik Fr. Gabršek). — VI. „Slovenske Šolske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov. Priznati moramo, da nas je letošnji „Letopis“ prav zadovoljil. Obsega razprave, ki bodo Matičarjem po večini dobro služile. Posebno je umestna dr. J. Bezjakova razprava o „nemščini kot drugem deželnem jeziku“. S to svojo razpravo je g. pisatelj — znan kot izboren šolnik — menda razpršil v nič še vse one presodke, ki so jih imeli premnogi učitelji ravno o „nazorni metodi“. Seveda vzroka tej nezaupljivosti je bilo pač iskati v površnem poznavanju te metode. Marljivo zbrano delo „grščina“ iz peresa priznanega pisatelja dr. Tominška, bo pa menda dobro služila le onim 83 profesorjem, ki jih šteje „Šol. Matica“. — Ljudskemu učiteljstvu bo pa le sestavek, ki ga bo čitala mogoče le $\frac{1}{100}$. Na višini zahtev časa stojita razpravi o „računstvu“ in „prostoročnem risanju“. Pisatelja gg. Lavtar in Schmoranz vodita čitatelje v najnovejše metode in v najnovejši razvoj teh dveh strok. — Malo ali pa skoro nič haska ne pridobi slovensko učiteljstvo z Fr. Orožnovo razpravo o „zemljepisu“. G. pisatelj bi nam veliko bolj ustregel, ko bi nam podal nekaj občni pregled najnovejšega stanja o razvoju zemljepisne metodike. Upajmo, da ustreže izborni g. pisatelj tej naši želji prihodnje leto. Veliko zanimanja bo gotovo zbudila temeljito in vendar tako poljudno pisana razprava o „Kernovi teoriji“. G. pisatelj je menda v tej razpravi zbral one raztresene ude enake razprave iz „Popotnikovih“ letnikov 1894—96. Razpravo priporočamo najtopleje v temeljito proučevanje slovenskemu učiteljstvu sploh. Interesantna je statistika ljudskih šol 1870., 1880. in 1890. Vendar smo mnenja, da bi se stvar lahko za letos opustila in obelodanila v l. 1903, zakaj takrat bi gotovo že izšla statistika za l. 1900. Teme in teze pedagoških poročil nas pa pouče, da ga menda ni stanu, ki bi tako hrepenel po višji izobrazbi, kakor ravno učiteljski stan. Te teme so ločene v teme „društvenih skupščin“ in „uradnih konferencij“. — Deželne šolske svete opozarjamo posebno na teme „društvenih zborovanj“, ker ravno v njih se zrcali pravo društveno življenje, in na poročevalce dotičnih predavanj, ker le ti dajejo nekaj impulz društvu gibanju. Z veseljem moramo konstatovati, da se je število društvenikov povzdignilo v teku enega leta za 413, kar nam priča, da je bila „Šolska Matica“ prepotrebna.

—e—a.

Nova slovenska knjiga s podobami, namenjena obrtnim šolam in izdelovalcem pohištva, je ravnokar začela izhajati v c. kr. državni tiskarnici na Dunaju. Knjigi je naslov: „Stanovni prostori“. Delo v oddelkih po naročilu c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk izdal na c. kr. avstrijskem muzeju za umetnost in industrijo osnovani biro za priredbo učil na umetno-obrtnih učilnicah. Tisk in založba c. kr. dvorne in državne tiskarne, na Dunaju 1903. Že leta in leta se pojavlja potreba, da se izdajo za opravo stanovnih prostorov vzorci, ki ne obsegajo samo korektno izvršenih narisov posameznih mobilij, ampak tudi tozadevne podrobne risbe (detajle) s potrebnimi prerezi skrbno izvedene, tako da so naravnost primerni za praktično porabo v delavnici. Ne samo obrtna praksa občuti pomanjkanje takih v obliki in izvedbi popolnoma zanesljivih pripomočkov, tudi od obrtnih šol se povdarja nabava takega učnega pripomočka kot neobhodno potrebna, da se zviša kakovost pouka. Da se v

obeh smereh odpomore, je odredilo c. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk perijodično izdajanje primernih predlog in poverilo njihovo priredbo zavodu za učila na umetno-obrtnih učilnicah, pomnožitev in zalogo pa c. kr. dvorni in državni tiskarni. Vsako leto izidejo 3—4 zvezki, izmed katerih ima vsak 10—12 tabel v velikosti 56 : 43 cm. Vsak zvezek obsega popoln stanovni prostor (spalnico, obednico, kuhinjo, gospodovo sobo, salon itd.); vsi predmeti so predstavljeni v narisih (merilo 1 : 5 ali 1 : 6 ali 1 : 10) ter opremljeni z detajli in prerezi v pravi velikosti, ki so potrebni, da se napravijo v naravni velikosti za delavnico namenjene risbe. Dalje se doda vsakemu zvezku v olajšavo pregleda perspektivna slika celotnega stanovnega prostora. Posamezni zvezki bodo obsegali podobe majhnih v gospodinjstvu večkrat potrebnih samostojnih mebljev (igralne mize, etažere, stole, postavce itd.). Delo je po svoji osnovi in izvedbi prikladno ne samo za šolske namene, ampak tudi za obrtno prakso in za samopouk. Knjigotržna cena za zvezek znaša 10 K; za tozemske šole se pri direktnem odjemanju dovoli 33 $\frac{1}{3}$ % rabata. Vsak zvezek je posebej na prodaj. Prvi zvezek je izšel februarja 1903 in obsega na 12 tablah preprosto spalnico, t. j.: posteljo, nočno omarico, umivalnik, omaro za obleko in za perilo, toaletto, stol in perspektiven pregleden list. Z naročili se je obrniti naravnost na c. kr. dvorno in državno tiskarno na Dunaju ali na kako knjigotržnico.

Vestnik.

Izkušnjo usposobljenja so v preteklem mesecu naredili pri goriški slovensko-nemški izpraševalni komisiji naslednji učitelji in učiteljice: Obizzi markeza Teodora (s slovenskim in nemškim učnim jezikom in italijansčino kot predmetom), Kete Franc, Tavželj Jožef, Bukovec Leopoldina, Gregorič Olga, Hočevnar Marija, Legat Albina, Nolli Marijana in Šibovec Marija (s slovenskim in nemškim učnim jezikom), Zajec Helena (s slovenskim učnim jezikom in nemščino kot predmetom), Schlajpach Josipina (z nemškim učnim jezikom in slovensčino kot predmetom) ter Kutin Anton in Jonke Julija (z nemškim učnim jezikom).

Dr. Mauring, znani duhovnik in župnik na Igu pri Ljubljani, se je izkazal pri pogrebu našega tovariša Jašovca, notabene svojega prijatelja, kot vihravega, površnega dušnega pastirja, ki opravlja svoje dolžnosti z breztaktno in obžalovanja vredno brezobzirnostjo. Na njegovo milost — sital se je namreč in napajal! — so morali čakati pogrebci (med njimi tudi šolska mladina) skoro dve uri. In to pomeni mnogo, ker so prepeljali Jašovca v Ljubljano. Ko je končno vendar dospel, je opravil svojo plačano dolžnost s tako vnemo, kakor da krpa raztrgane škarpe! To se je zgodilo v ponedeljek, dne 25. maja, popoldne. Škandal in sramota! Duhovnik Mauring naj si zapiše za ušesa, da niso mrtvi učitelji psi, nego da so vsaj stvari, ki je treba biti z njimi tudi duhovnikom dostojnim vsaj takrat, ko jih polagajo v grob!

Iz kozjanskega okraja. Na povabilo gosp. okr. šol. nadzornika Gust. Vodušeka so se sešli nadučitelji in šolski voditelji kozjanskega šolskega okraja v Kozju dne 30. aprila. Gospod nadzornik je razpravljal med drugim tudi o sledečih predmetih. Pri uradnih poročilih naj se piše ime šolskega vodstva in datum zgoraj. Odpustnice se dajejo le na podlagi sklepa domače učiteljske konference. V uradnih knjigah večrazrednice (Razrednica, Tednica, Imenik) naj se gleda na enakost glede sestave in spisovanja. Posebne pozornosti pa je treba pri sestavi „Matice“ in stat. tabele. Zato pa je gosp. nadzornik to zadevo posebno natančno razložil. Ravno tako je treba tudi šolsko kroniko z večjo skrbjo sestavljati; gosp. podavatelj je naštel nekaj točk, ki ne smejo v imenovanem poročilu manjkati. Govorilo se je tudi o šolskih zamudah, o olajšavi šolskega pouka, oziroma o odpustu, ter o spisih, ki se imajo perijodično vpošiljati. Važna in zanimiva je bila točka o hospitacijah in o razmerju med učitelji in šolskimi voditelji.

Vabilo na izlet. Kakor se je že namignilo, priredi „Učiteljsko društvo za mariborsko okolico“ 4. dne junija izlet k sv. Križu nad Mariborom, h kateremu so vabljeni tudi cenjeni tovariši in tovarišice sosednih okrajev, kakor tudi vsi prijatelji šolstva in učiteljstva. — Torej na veselo svidenje pri sv. Križu dne 4. junija!

Prof. dr. Karel Chodounsky je obhajal dne 18. pret. meseca svojo rojstno šestdesetletnico. V planinskih krogih dobro znan kot turist, je dr. Chodounsky vsem, ki so imeli priliko, z njim občevati, v ljubem spominu; prikupila se je vsem imponujoča postava resnega učenjaka, iz čigar oči odseva krepost duha in pa milina dobrega, zlatega srca. In to njegovo srce se je zavzelo z gorko ljubeznijo za slovenski narod in pa njegove planine, te planine, ki mu nudijo uteho in ki mu bude radost. Našim planinam živi dr. Chodounsky zadnjih deset let z vnemo, ki je rodila že mnogo sadu. Ne le z živo besedo — spominjamo se toplih njegovih govorov ob naših hribskih slavnostih — tudi literarno je dr. Chodounsky v odličnih spisih budil zanimanje za naše kraje, najodličneje se pa kaže njegovo uspešno delovanje v češki podružnici S. P. D., ki jo je on leta 1897. ustanovil in ki ji je namenil delovanje na Jezerskem na koroški strani Grintavskega pogorja. Kakšnega pomena da je Češka podružnica za naše društvo, čutimo dobro vsi, ki se zanimamo za razvoj planinstva v naših gorah, čutimo, da nam je v vzor po resnosti in intenzivnosti, ki se javlja v obsežnem, dobro in temeljito zasnovanem alpinistiškem delu. Z delom češke podružnice se ponša naše društvo. Češka podružnica nam je opora, ob kateri se dviga ugled našega društva v narodu slovenskem in češkem, pa tudi med tujci. Dr. Chodounskega, ki je češki podružnici ne le ustanovitelj, marveč tudi duša, se spominjamo ob njegovi šestdesetletnici z odkritosrčno željo, naj bi nam ostal ohranjen še mnoga leta krepak na telesu in pa navdušen in navdušujoč prijatelj naših gora in našega naroda!

„Planinski Vestnik.“

Prvi obstrukcionist. Ker je nekoliko let sem v vseh parlamentih postala obstrukcija tako pogosta stvar, se je našel nekdo, ki je začel brskati po zgodovini in je iskal po nji, kdo je bil prvi obstrukcionist. Našel ga je. Bil je Cato Uticensis, glasoviti govornik, ki se je več nego enkrat poslužil tega sredstva, da prepreči sprejem kakega zakona, ki mu ni bil po misli. Tako je n. pr. — kakor pripoveduje Cezar v svoji zgodovini meščanske vojne — nekoč Cato v rimskem senatu hotel preprečiti glasovanje o nekem zakonu, ki je bil predložen s plebejskih klopi. Ker je bila takrat navada, (danes bi rekli opravičnik), da so se govorili, ki se niso dovršili do zahoda solnca, nadaljevali naslednjega dne (nočnih sej namreč niso poznali), je Cato skozi nekoliko dni oviral delo senata, nadaljujé po navadi svoje dolge govore. Tu nam beseda „po navadi“ (more solito) priča, da tak slučaj obstrukcije ni bil osamljen niti v samih Rimljanih, ali zdi se, da so jo predsedniki tedanje dobe sprejemali z večjo hladnokrvnostjo, nego jo sprejemajo današnji Kathreini, Vetterji in Ballestreini.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1224

Kranjsko.

Na dvorazredni ljudski šoli v Tomišlju je oddati v začetku šolskega leta 1903/04 stalno učno mesto s postavnimi prejemki.

Prošnje, pravilno opremljene, je poslati tukajšnjemu uradu do dne 20. junija 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 18. maja 1903.

Št. 1008.

Na štirirazrednici v Senožečah je popolniti eno učno mesto. Prošnje so vlagati semkaj do dne 17. junija 1903.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 16. maja 1903.

Št. 1208.

Na enorazredni ljudski šoli v Št. Jakobu na Savi je s pričetkom šolskega leta 1903/04 stalno oziroma začasno oddati izpraznjeno mesto učitelja-voditelja s postavnimi prejemki.

Prošnje, pravilno opremljene, je poslati tukajšnjemu uradu predpisanim službenim putem do 20. junija 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 15. maja 1903.

Št. 1011.

Na enorazrednici na Ubeljskem je učno mesto stalno, oziroma začasno popolniti.

Prošnje so vlagati semkaj do dne 19. junija 1903.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 18. maja 1903.

Št. 1007.

Na štirirazredni deški ljudski šoli v Trnovem je popolniti izpraznjeno mesto učitelja.

Prošnje so predpisanim putem vlagati semkaj do dne 19. junija 1903.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 18. maja 1903.

Št. 695.

Na trirazrednici v Žireh je popolniti izpraznjeno nadučiteljsko mesto.

Prošnje so vlagati semkaj do dne 17. junija 1903.

C. kr. okr. šolski svet v Logatcu, dne 16. maja 1903.

Št. 708.

Na dvorazrednici v Begunjah pri Cerknici je izpraznjeno nadučiteljsko mesto popolniti.

Prošnje so vlagati semkaj do dne 21. junija 1903.

C. kr. okr. šolski svet v Logatcu, dne 20. maja 1903.

Z. 335/III.

Štajersko.

An der einklassigen, in der zweiten Ortsklasse stehenden Volksschule mit utraquistischer Unterrichtssprache in St. Bartholome ob Hohenmauthen kommt die Lehrer- zugleich Schulleiterstelle zur definitiven, event. provisorischen Besetzung.

Bewerber um diese Stelle wollen ihre mit dem Reife- und Lehrbefähigungszeugnisse, dem Nachweise der Befähigung zur Erleitung des katholischen Religionsunterrichtes sowie dem Nachweise der österr. Staatsbürgerschaft belegten Gesuche im vorgeschriebenen Wege bis 15. Juni 1903 an den Ortsschulrat in St. Bartholomä ob Hohenmauthen, Post Hohenmauthen, leiten.

Bezirksschulrat Mahrenberg, am 1. Mai 1903.

Der Vorsitzende: Čapek.

Tekla Jašovc, rojena Ahn, naznanja v svojem, svoje hčerke **Mare** in vseh sorodnikov imenu tožno vest o smrti njenega iskreno ljubljenega moža in najboljšega očeta, sina, zeta in vnuka, gospoda

Karla Jašovca

učitelja v Iški vasi,

ki je dne 23. maja 1903 po dolgi in mučni bolezni ter po večkratnem prejemu sv. zakramentov za umirajoče zaspal v Gospodu.

Pogreb je bil dne 25. maja ob 4. uri popoldne na pokopališču sv. Krištofa v Ljubljani.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v farni cerkvi na Igu, v Kamniku in v Ljubljani.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljke naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.